

AIFU

SIYOSIY DISKURSNING O'ZIGA XOSLIKLARI (INGLIZ VA O'ZBEK TILI MISOLIDA)

Feruza Shamsiddin qizi Isoqova

Doktorant

Termiz davlat universiteti

Termiz, O'zbekiston

E-mail: fur.isokova@gmail.com

Annotatsiya: ushbu maqolada siyosiy diskursning tilshunoslikda tutgan o'rni, bugungi kunda dolzarb ahamiyati, siyosiy diskurs davomida qo'llaniladigan leksika, jumalarning madaniyat, etnik kelib chiqishga bog'liqligi xususida so'z yuritilgan.

Kalit so'zlar: siyosiy diskurs, etnik madaniyat, mahalla, through blood drawn by lash and blood drawn by sword, og'zaki va yozma diskurs, kichik, o'rta, katta diskurs.

Abstract: this article discusses the role of political discourse in linguistics, its current importance, the dependence of sentences, the lexicon used during political discourse on culture and ethnic origin.

Key words: political discourse, ethnic culture, mahalla, through blood drawn by lash and blood drawn by sword, oral and written discourse, small, medium, large discourse.

Аннотация: в данной статье рассматривается роль политического дискурса в языкознании, его современное значение, зависимость предложений, лексики, используемой в ходе политического дискурса, от культуры и этнического происхождения.

Ключевые слова: политический дискурс, этническая культура, соседство, кровь, пролитая плетью и кровь, пролитая мечом, устный и письменный дискурс, малый, средний, большой дискурс.

Dunyo lingvistik manzarasida siyosiy diskurs muhim rol o'ynaydi, shuningdek, zamonaviy jamiyat lingvistik ongining asosiy qismini tashkil qiladi. Tafakkur, muloqot va uning lingvistik shakli bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, aynan shu xususiyatlar siyosiy diskursni fanning turli sohalarida o'rganishga undaydi. Ko'pgina fanlar, jumladan siyosatshunoslik, psixologiya, falsafa, sotsiologiya va bir qator lingvistik fanlar siyosiy diskursning turli nazariyalarini o'rganishga qiziqish bildirmoqda. So'nggi o'n yillikda, ayniqsa, tilshunos olimlarning bu sohasi diqqat markazida bo'ldi. Qolaversa, ushbu sohani o'rganishga bo'lgan qiziqishning ortishi hatto tilshunoslikda yangi bo'limning, aniqrog'i, siyosiy tilshunoslikning shakllanishiga ham olib keldi [4;128]

Siyosiy diskurs masalasi nafaqat siyosiy jarayon ishtirokchilari uchun ham birdek zarur jarayon bo'lib, balki tilshunoslarning, bugungi zamonaviy tilshunoslik vakillarining diqqat markazidagi hodisadir. Zero, insonda siyosiy hodisalar haqidagi tasavvurlarni belgilovchi siyosiy madaniyat ham barcha bilimlarimizning asosini tashkil etuvchi til orqali tarkib toptiriladi. [2;3-4]

Haqiqiy faktlarga ko'ra, bizning hayotimiz mojarolarga to'la va, shubhasiz, bizning sayyoramiz faqat siyosiy sabablarga ko'ra emas, balki qorong'u vaqtlarga duch kelmoqda turli mamlakatlardagi vaziyat, lekin o'zining salbiy ta'sirini ham ko'rsatmoqda. beri muammo butun dunyoda va siyosat doimo yonma-yon bo'lib kelgan insoniyat tsivilizatsiyasining rivojlanishi bilan siyosiy nutq mavzudir intensiv fanlararo tadqiqotlar uchun.

Barchaga ayonki, hayotimiz ziddiyatlarga to'la, ayonki, dunyoda bo'layotgan vaziyatlar, yuzlashayotgan qorong'u vaqtlar faqatgina siyosiy jarayonlar sababli emas, balki uning salbiy ta'sirlari orqali bo'lmoqda. Siyosiy madaniyatga yetarlicha ega bo'lmaslik, siyosiy diskursni to'g'ri talqin qilolmaslik, siyosiy leksik qatlamga bo'lgan bilim darajaning pastligi ham bugungi kunda muammolarni yuzaga keltirayotgani sir emas.

Siyosiy diskurs o'z o'rnida siyosatga oid ma'lumotlar bilan bo'lishishi bilan birgalikda, siyosiy diskurs egasining etnik madaniyatiga xos tushunchalar bilan boyitilishi bor gap. Har bir millatga xoslikni ushbu millat vakilining milliy madaniyati, boshdan kechirgan tarixiy jarayonlarning ta'siri, ushbu davlatga xos bo'lgan qadriyatlarga ham urg'u bergan holda bo'lishi, umuman olganda etnolingvistik xususiyatlarga egaligini ko'rishimiz mumkin.

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning 2021-yil 6-noyabr kuni bo'lib o'tgan inauguratsiya marosimida so'zlagan nutqini ko'rib chiqish davomida *"mahalla faollari"*, *"ezgu duolar, hayotiy maslahatlari bilan bizning ishimizga unum va baraka berayotgan mo'tabar faxriylar"*, *"mahalla raisi"*, *"...zero, ajdodlarimiz yetti raqamini baxt-saodat va omad keltiradigan, ezgu niyatni ro'yobga chiqaradigan hosiyatli timsol, deb bilganlar"* kabi so'z birikmalari, jumalari siyosiy nutq va madaniyat nuqtasi deyishimiz mumkin.

Amerika Qo'shma Shtatlarining 44-prezidenti Barak Obamaning 2013-yil inauguratsiya marosimida so'zlagan nutqida *"colors of our skin" (terimiz rangi)*, *"through blood drawn by lash and blood drawn by sword" (Kiprik bilan tortilgan qon va qilich bilan tortilgan qon orqali)*, *"half-slave and half-free"*, *"equal"* kabi jumalarning ishlatilishi xalqning kelib chiqish tarixi, boshdan o'tkazgan tarixiy jarayonlarni ta'kidlaydi.

Yuqorida ta'kidlangan nutq egalarining o'z nutqlarini umumiy ma'noda tushunish qiyin emasdir, chunki odatda siyosiy jarayon xalqaro bo'lganligi uchun, barcha uchun birdek tushunarli leksikadan foydalanilgan holda so'zlanadi, taqdim etiladi. Ammo siyosiy matnlarning o'ziga xosligini uning etnik hayot, madaniyat bilan ham yo'g'rilganligida ham ko'rish mumkin.

Siyosiy diskursni manipulyatsiya darajasi juda yuqori bo'lgan muloqot turiga bog'lash mumkin. Nutqning institutsional shakllari va uning cheklovlari haqida ikki xil fikr mavjud. Shunday qilib, ba'zilarining fikricha, nutq faqat institutsional shakllari, masalan, inauguratsiyalardagi nutqlar, prezidentning farmonlari yoki ba'zi xabarlar, ya'ni ma'lum bir davlat institutlarida sodir bo'lganlar bilan cheklangan. Boshqa tomondan, siyosiy diskurs institutsional va noinstitutsional shakllarni birlashtirishi mumkin degan fikr mavjud. Diskursning bunday ta'rifi bilan shuni

ЗАМОНАВИЙ ТИЛШУНОСЛИК ВА ТАРЖИМАШУНОСИЛИКНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

aytishimiz mumkinki, siyosiy nutq ta'rifiga turli mish-mishlar, shiorlar, siyosatchilarning norasmiy nutqiy harakatlari ham kirishi mumkin.

Siyosat va madaniyatning birlashgan holda namoyon bo'lishini, quyidagi jadvalda ko'rishimiz mumkin:

<i>inauguratsiya marosimida so'zlangan nutqda salomlash</i>	
Shavkat Mirziyoyev	Barak Obama
Assalomu alaykum, muhtaram vatandoshlar! Hurmatli Senat a'zolari! Hurmatli Qonunchilik palatasi deputatlari! Xorijiy diplomatik korpus vakillari! Xonimlar va janoblar!	Vice President Biden, Mr. Chief Justice, members of the United States Congress, distinguished guests, and fellow citizens:

Har ikkala kirish murojaatlarida har ikki millat, davlat o'ziga xosligi, qon-qoniga singib ketgan qadriyatlariga asosan so'zlanganligini ko'rish mumkin.

Shuningdek, Barak Obama nutqida asosan "WE" birinchi shaxs ko'plik olmoshidan foydalanilganligini ham ko'rishimiz mumkin. Umuman olganda, nutqning ritorik va argumentativ maqsadi Obamaning Amerika uchun keyingi to'g'ri qadamlar deb hisoblagan narsalarni bog'lash edi - "birgalikda" ko'proq ishlarni qilish, hamma teng imkoniyatlarga ega ekanligiga ta'kid sifatida ushbu olmoshni ko'proq qo'llangan deyish mumkin.

Barchamizga sir emaski, tarixda Amerikada irqchilik, teri rangiga ko'ra odam ajratish, qora tanlilarni qul sifatida ishlatish holatlari kuzatilgan. Amerikaning 44-prezidenti, ilk afroamerikalik prezident Barak Obama nutqidagi "*colors of our skin*" (terimiz rangi), "*through blood drawn by lash and blood drawn by sword*" (Kiprik bilan tortilgan qon va qilich bilan tortilgan qon orqali), "*half-slave and half-free*", "*equal*" o'sha davr qiyinchiliklari, nohaqliklariga ishora sifatida qo'llanilgan jumladir. Bunda "*through blood drawn by lash and blood drawn by sword*" (Kiprik bilan tortilgan qon va qilich bilan tortilgan qon orqali) "Kiprik" so'zining ishlatilishi qullik, azob-uqubat, g'ayriinsoniy sharoitlar va do'zaxdan ham yomonroq hayotni anglatadi, boshqa tomondan, "qilich" jasorat, jasorat, qadr-qimmat va shahidlikni anglatadi.

Shavkat Mirziyoyev nutqida qo'llanilgan "mahalla" tushunchasi, O'zbekistonda ma'muriy hududiy birlik, o'zini o'zi boshqarishning xalqimizning an'analari va qadriyatlariga xos bo'lgan usulidir. [3;348] Ushbu so'z ishtiroki bilan nutqda "*mahalla faollari*", "*mahalla raisi*", "*obod mahalla*" kabi so'z birikmalari qo'llanilgan.

Umuman olganda, siyosiy jarayonlardagi leksika, nutq, kommunikatsiyalarni o'rganish jarayoniga ko'ra, siyosiy muloqotni og'zaki va yozma diskursga ajratadigan bir tasnif mavjud. Yozma manbalar qatoriga siyosiy partiyalarning ommaviy axborot vositalarida e'lon qilingan dasturlari, ularning varaqalari, og'zaki manbalar qatoriga siyosatchilarning uchrashuvlar, saylovchilar bilan uchrashuvlardagi chiqishlari va boshqa ko'p narsalarni kiritishimiz mumkin. [6;37]

Shuningdek, ko'pchilik olimlar siyosiy diskursni hajmiga ko'ra farqlaydilar. Shunday qilib, kichik (masalan, shior), o'rta (mitingda nutq) va katta (saylovoldi kampaniyasi) bor. Aslida, siyosiy nutqning asosiy mavzusi siyosat, o'ziga xos siyosiy qarama-qarshilik bo'lib, bu muloqot turida maxsus so'z turkumidan foydalanish zarurligini anglatadi.

Siyosiy nutq zamonaviy dunyoning ajralmas qismidir. Dunyodagi hozirgi vaziyat va ko'plab yangi siyosatchilarning paydo bo'lishi munosabati bilan ushbu turdagi diskursni tahlil qilish tadqiqot uchun yanada dolzarb mavzuga aylanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Inaugural Address by President Barack Obama January 21, 2013
2. Irisqulov M.T. Tilshunoslikka kirish. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2009.-B.3-4.
3. “O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi” “M” harfi. Davlat ilmiy nashriyoti – Toshkent, 2013. – 348 b.
4. Степанов Ю.С. Методы и принципы современной лингвистики. – М.: Наука, 2009. – 320с.
5. Shavkat Mirziyoyevning inauguratsiya marosimida so‘zlagan nutqi 2021-yil 7-noyabr
6. Васильев Л.М. Современная лингвистическая семантика / Л.М. Васильев. – М.: Высшая школа, 2001. – 176 с.
7. Najmiddinova, M. R., & Jalolova, S. M. (2021). CONTRASTIVE STUDY OF ENGLISH AND UZBEK PUNCTUATION RULES. *CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PEDAGOGICS*, 2(06), 1-5.
8. BALANCES, O. S. W. O. C. ROOTABLE LAYER IN EXPERIMENTAL PRODUCTION SECTIONS. *Ozatboy Bazarovich Imamnazarov, Tokhirjon Olimjonovich Qosimov, Makhmaddali Rustamjonovich Abdullaev ISSN, 2349-0721.*
9. ИМАМНАЗАРОВ, О. В., ҚОСИМОВ, Т. О., & АБДУЛЛАЕВ, М. Р. (2020). Balances Of Soil Waters Of Cotton Rootable Layer In Experimental Production Sections. *International Journal of Innovations in Engineering Research and Technology*, 7(05), 318-321.
10. Jalolova, S. M., Otakulov, N. B., Urmonova, N. M., & Nazarova, D. O. (2022). MODERN METHODS AND TECHNOLOGIES IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 14(4).
11. Odilov, B., & Karimov, N. (2022). COVERAGE OF ECONOMIC AND CULTURAL TRADITIONS IN THE YEARS OF INDEPENDENCE IN ETHNOLOGICAL RESEARCH (ON THE EXAMPLE OF THE FERGANA VALLEY). *International Journal of Early Childhood Special Education*, 14(3).
12. Имамназаров, О. Б. (1993). Регулирование мелиоративного режима при близком залегании слабоминерализованных грунтовых вод.
13. АГЗАМОВА, Д. Б. (2018). COGNITIVE ANALYSIS OF METAPHORIC PHRASES OF THE CONCEPT" MEMORY" IN THE ENGLISH AND UZBEK BELLES-LETTRES TEXTS. *Иностранные языки в Узбекистане*, (2), 94-100.
14. Odilov, B., & Karimov, N. Archaeological Research is an Important Source in the Study of Traditional Economic Activities of the Uzbek People (On the Example of Some Researchers of the Twentieth Century).
15. Makhmaddovna, M. F., & Agzamova, D. B. (2021). Psycholinguistic studies of pre-wedding and wedding traditions (on the basis of English and Uzbek phraseological units). *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 12(7).
16. Shodmonov, A. (2022). Coverage of titles in Central Asian Hellenistic Sources. *Eurasian Journal of History, Geography and Economics*, 11, 24-26.
17. Abdullaeva, M., Jalolova, S., Kengboyeva, M., & Davlatova, K. (2021). Universal Human Values as Axiological Values. *REVISTA GEINTEC-GESTAO INOVACAO E TECNOLOGIAS*, 11(2), 802-816.
18. Davlatova, K., & Nematov, O. (2021, November). Traditional jeweleries and decorations. In *International Scientific and Current Research Conferences* (pp. 26-28).
19. Shodmonov, A. A. (2021). THE FORMATION OF PRIMITIVE CONSCIOUSNESS AND THE PROCESSES BY WHICH HUMANS ADAPT TO NATURE. *Scientific progress*, 2(6), 1571-1574.